
Drig-Drishya-Viveka

దృగ్దృశ్యవివేకః అథవా వాక్యసుధా

Document Information

Text title : Drig-Drishya-Viveka

File name : drigdrishyaviveka.itx

Category : major_works

Location : doc_z_misc_major_works

Author : Sw. Bharati Tirtha [Sringeri Mathadhipati 1328-1380]

Transliterated by : Sunder Hattangadi

Proofread by : Sunder Hattangadi

Description-comments : A prakarana grantha on Vedanta

Latest update : April 17, 2003, February 26, 2021

Send corrections to : sanskrit at cheerful dot c om

This text is prepared by volunteers and is to be used for personal study and research. The file is not to be copied or reposted without permission, for promotion of any website or individuals or for commercial purpose.

Please help to maintain respect for volunteer spirit.

Please note that proofreading is done using Devanagari version and other language/scripts are generated using **sanscript**.

March 24, 2024

sanskritdocuments.org

దృగ్దృశ్యవివేకః అథవా వాక్యసుధా

భారతీ తీర్థ స్వామినా విరచితః

రూపం దృశ్యం లోచనం దృక్ తద్దృశ్యం దృక్తు మానసమ్ ।

దృశ్యా ధీవృత్తయః సాక్షీ దృగేవ న తు దృశ్యతే ॥ ౧॥

నీలపీతస్థూలనూక్షుప్తాస్వదీర్ఘాది భేదతః ।

నానావిధాని రూపాణి పశ్యేత్తోచనమేకథా ॥ ౨॥

ఆన్యమాన్యపటుత్వేషు నేత్రధర్మేషు చైకథా ।

సంక్కుల్పయేన్మనః శ్రోత్రత్వగాదౌ యోజ్యతామిదమ్ ॥ ౩॥

కామః సంక్కుల్పనన్దేహౌ శ్రద్ధాశ్రద్ధే ధృతీతరే ।

ప్రీర్థీర్థీర్థ్యేవమాదీన్ భాసయత్యేకథా చితిః ॥ ౪॥

నోదేతి నాస్తమేత్యేషా న వృద్ధిం యాతి న క్షయమ్ ।

స్వయం విభాత్యథాన్యాని భాసయేత్సాధనం వినా ॥ ౫॥

చిచ్ఛాయాశ్చైవేశతో బుద్ధౌ భాసం ధీస్తు ద్విధా స్థితా ।

ఏకాహంకృతిరన్యా స్యాదస్తఃకరణరూపిణీ ॥ ౬॥

ఛాయాహంకారయోరైక్యం తప్తాయఃపిణ్ణవన్మతమ్ ।

తదహంకారతాదాత్మ్యాద్దేహశ్చేతనతామగాత్ ॥ ౭॥

అహంకారస్య తాదాత్మ్యం చిచ్ఛాయాదేహసాక్షిభిః ।

సహజం కర్మజం భ్రాన్తిజన్యం చ త్రివిధం క్రమాత్ ॥ ౮॥

సమృద్ధినోః సతోర్నాస్తి నివృత్తిః సహజస్య తు ।

కర్మక్షయ్యాత్ ప్రబోధాచ్ఛ నివర్తేతే క్రమాదుభే ॥ ౯॥

అహంకారలయే సుప్తౌ భవేద్దేహోఽప్యచేతనః ।

అహంకారవికాసార్థః స్వప్నః సర్వస్తు జాగరః ॥ ౧౦॥

అస్తఃకరణవృత్తిశ్చ చితిచ్ఛాయైక్యమాగతా ।

వాసనాః కల్పయేత్ స్వప్నే బోధేఽక్షైర్విషయాన్ బహిః ॥ ౧౧ ॥

మనోఽహజ్కృత్సుపాదానం లింగమేకం జడాత్మకమ్ ।

అవస్థాత్రయమన్వేతి జాయతే మ్రియతే తథా ॥ ౧౨ ॥

శక్తిద్వయం హి మాయాయా విక్షేపావృత్తిరూపకమ్ ।

విక్షేపశక్తిర్లింగాది బ్రహ్మాణ్డాంతం జగత్ సృజేత్ ॥ ౧౩ ॥

సృష్టిర్నామ బ్రహ్మరూపే సచ్చిదానందవస్తుని ।

అభౌ ఫేనాదివత్ సర్వనామరూపప్రసారణా ॥ ౧౪ ॥

అన్తర్దృగ్గృశ్యయోర్భేదం బహిశ్చ బ్రహ్మసర్గయోః ।

ఆవృణోత్యపరా శక్తిః సా సంసారస్య కారణమ్ ॥ ౧౫ ॥

సాక్షిణః పురతో భాతి లింగం దేహేన సంయుతమ్ ।

చితిచ్ఛాయా సమావేశాజ్జీవః స్యాద్వాస్యవహారికః ॥ ౧౬ ॥

అస్య జీవత్వమారోపాత్ సాక్షిణ్యప్యవభాసతే ।

ఆవృతౌ తు విసష్టాయాం భేదే భాతేఽపయాతి తత్ ॥ ౧౭ ॥

తథా సర్గబ్రహ్మణోశ్చ భేదమావృత్య తిష్ఠతి ।

యా శక్తిస్తద్వశాద్బ్రహ్మ వికృతత్వేన భాసతే ॥ ౧౮ ॥

అత్రాప్యావృతినాశేన విభాతి బ్రహ్మసర్గయోః ।

భేదస్తయోర్వికారః స్యాత్ సర్గే న బ్రహ్మణి క్వచిత్ ॥ ౧౯ ॥

అస్మి భాతి ప్రియం రూపం నామ చేత్యంశపఞ్చకమ్ ।

ఆద్యత్రయం బ్రహ్మరూపం జగద్రూపం తతో ద్వయమ్ ॥ ౨౦ ॥

ఖవాయ్వగ్నిజలోర్విషు దేవతిర్యజ్నురాదిషు ।

అభిన్నాః సచ్చిదానందాః భిద్యేతే రూపనామసి ॥ ౨౧ ॥

ఉపేక్ష్య నామరూపే ద్వే సచ్చిదానందతత్పరః ।

సమాధిం సర్వదా కుర్యాద్-హృదయే వాఽథవా బహిః ॥ ౨౨ ॥

సవికల్పో నిర్వికల్పః సమాధిర్ద్వివిధో హృది ।

దృశ్యశబ్దానువిధేన సవికల్పః పునర్ద్విధా ॥ ౨౩ ॥

(సరస్వతీరహస్యోపనిషదే శబ్దానుభేదేన, శబ్దానువేధేన)

కామాద్యాశ్చిత్తగా దృశ్యాస్తత్సాక్షిత్యేన చేతనమ్ ।

ధ్యాయేద్దృశ్యానువిధోఽయం సమాధిః సవికల్పకః ॥ ౨౪ ॥

ఆసంజః సచ్చిదానందః స్వప్రభో ద్వైతవర్జితః ।
 ఆస్మీతి శబ్దవిధోఽయం సమాధిః సవికల్పకః ॥ ౨౫॥
 స్వానుభూతిరసావేశాద్దృశ్యశబ్దావుపేక్ష్య తు ।
 నిర్వికల్పః సమాధిః స్యాన్నివాతస్థితదీపవత్ ॥ ౨౬॥
 హృదీవ బాహ్యదేశేఽపి యస్మిన్ కస్మింశ్చ వస్తుని ।
 సమాధిరాద్యః సన్మాత్రాన్నామరూపపుథక్కృతిః ॥ ౨౭॥
 అఖణ్డైకరసం వస్తు సచ్చిదానందలక్షణమ్ ।
 ఇత్యవిచ్చిన్నచిన్తేయం సమాధిర్మధ్యమో భవేత్ ॥ ౨౮॥
 ప్రబ్ధీభావో రసాస్వాదాత్ప్రతీయః పూర్వవన్మతః ।
 ఏతైః సమాధిభిః షడ్భిర్నయేత్ కాలం నిరంతరమ్ ॥ ౨౯॥
 దేహాభిమానే గలితే విజ్ఞాతే పరమాత్మని ।
 యత్ర యత్ర మనో యాతి తత్ర తత్ర సమాధయః ॥ ౩౦॥
 భిద్యతే హృదయగ్రన్థిశ్చిద్యస్తే సర్వసంశయాః ।
 క్షీయన్తే చాస్య కర్మాణి తస్మిన్ దృష్టే పరావరే ॥ ౩౧॥
 అవచ్చిన్నశ్చిదాభాసస్తుతీయః స్వప్నకల్పితః ।
 విజ్ఞేయస్త్రివిధో జీవస్తత్రాద్యః పారమార్థికః ॥ ౩౨॥
 అవచ్ఛేదః కల్పితః స్యాదవచ్ఛేద్యం తు వాస్తవమ్ ।
 తస్మిన్ జీవత్వమారోపాద్భృహ్మాత్వం తు స్వభావతః ॥ ౩౩॥
 అవచ్చిన్నస్య జీవస్య పూర్ణేన బ్రహ్మణైకతామ్ ।
 తత్త్వమస్యాదివాక్యాని జగుర్నేతరజీవయోః ॥ ౩౪॥
 బ్రహ్మణ్యవస్థితా మాయా విక్షేపావృత్తిరూపిణీ ।
 ఆవృత్యాఖణ్డతాం తస్మిన్ జగజ్జీవో ప్రకల్పయేత్ ॥ ౩౫॥
 జీవో ధీస్థచిదాభాసో భవేద్భోక్తా హి కర్మకృత్ ।
 భోగ్యరూపమిదం సర్వం జగత్ స్యాద్భూతభౌతికమ్ ॥ ౩౬॥
 అనాదికాలమారభ్య మోక్షాత్ పూర్వమిదం ద్వయమ్ ।
 వ్యవహారే స్థితం తస్మాదుభయం వ్యావహారికమ్ ॥ ౩౭॥

చిదాభాసస్థితా నిద్రా విక్షేపావృత్తిరూపిణీ ।
 ఆవృత్య జీవజగతీ పూర్వే నూత్నే తు కల్పయేత్ ॥ ౩౮॥
 ప్రతీతికాల ఏవైతే స్థితత్వాత్ ప్రాతిభాసికే ।
 న హి స్వప్నప్రబుద్ధస్య పునః స్వప్నే స్థితిస్తయోః ॥ ౩౯॥
 ప్రాతిభాసికజీవో యస్తజ్జగత్ ప్రాతిభాసికమ్ ।
 వాస్తవం మన్యతేఽన్యస్తు మిథ్యేతి వ్యావహారికః ॥ ౪౦॥
 వ్యావహారికజీవో యస్తజ్జగద్వ్యావహారికమ్ ।
 సత్యం ప్రత్యేతి మిథ్యేతి మన్యతే పారమార్థికః ॥ ౪౧॥
 పారమార్థికజీవస్తు బ్రహ్మైక్యం పారమార్థికమ్ ।
 ప్రత్యేతి వీక్షతే నాన్యదీప్సితే త్వన్మతాత్మనా ॥ ౪౨॥
 మాధుర్యద్రవశైత్యాని నీరధర్మాస్తరంజకే ।
 అనుగమ్యాథ తన్నిష్ఠే ఫేనేఽప్యనుగతా యథా ॥ ౪౩॥
 సాక్షిస్థాః సచ్చిదానందాః సమృద్ధాద్యావహారికే ।
 తద్వారేణానుగచ్ఛన్తి తదైవ ప్రాతిభాసికే ॥ ౪౪॥
 లయే ఫేనస్య తద్ధర్మా ద్రవాద్యాః స్యుస్తరంజకే ।
 తస్యాపి విలయే నీరే తిష్ఠన్వేతే యథా పురా ॥ ౪౫॥
 ప్రాతిభాసికజీవస్య లయే స్యుర్వావహారికే ।
 తల్లయే సచ్చిదానందాః పర్యవస్యన్తి సాక్షిణీ ॥ ౪౬॥
 ఇతి భారతీ తీర్థ స్వామినా విరచితః
 దృగ్గృత్యవివేకః సమాప్తః ॥

Encoded and proofread by Sunder Hattangadi

Drig-Drishya-Viveka

pdf was typeset on March 24, 2024

Please send corrections to sanskrit@cheerful.com

